

Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten

Toelichting

Het kan niet voldoende onderlijnd worden dat auteurs een fundamentele bijdrage leveren aan de informatiemaatschappij en meteen aan de economische en sociale welvaart van allen. Zij dragen bij tot kennis, letterkunde en kunst en zo, mede langs de toepassing ervan, tot de economische toegevoegde waarde, die de welvaartstaat schraagt. Auteurs dienen dan ook aangemoedigd te worden om creatief te zijn. De wet van 1994 op de auteursrechten draagt daartoe bij.

In beginsel genieten auteurs in de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht een ruime bescherming. Ze bezitten immers alle auteursrechten, zowel de *morele rechten* als de *vermogensrechten* op hun werk.

Alleen de auteur heeft het (vermogens)recht zijn werk *te (laten) reproduceren, te (laten) bewerken of vertalen, , zijn werk uit te lenen, te verhuren, het aan het publiek mee te delen en te distribueren*¹.

De auteur heeft eveneens in principe *onvervreembare morele rechten, zoals het recht op het vaderschap, het recht op eerbied voor zijn werk...*².

Uitstekend, tot wanneer de auteurs een auteurscontract met een uitgever sluiten. Want al die rechten, en vooral de vermogensrechten, kunnen worden *overgedragen*. Dan zijn de auteurs die rechten kwijt. Die gaan over naar "het vermogen" van de uitgever. Uitgevers maken trouwens meer en meer deel uit van multinationale ondernemingen, die gekenmerkt worden door centralisatie van de besluitvorming, meestal in afgelegen hoofdkwartieren. Deze multinationals worden bijgestaan door de beste juristen.

Auteurs staan er veelal alleen voor. Zij zijn door de band niet vertrouwd met de wet op de auteursrechten en hoe daar in de praktijk wordt mee omgegaan. Auteurs sluiten overeenkomsten met uitgevers, die ze graag ondertekenen. Want auteurs wensen in de eerste plaats dat hun boek, hun artikel, hun bijdrage gepubliceerd, op het web gezet en vooral gelezen wordt. Zij ondertekenen door de band wat hen wordt voorgelegd, met weinig of geen inspraak. Zoniet wordt hun werk eventueel niet gepubliceerd.

Wel bevat de wet van 1994 enkele algemene bepalingen in verband met auteurscontracten³. Deze overeenkomsten, zo luidt de wet, moeten schriftelijk zijn; mondelinge afspraken tellen dus niet. Daarenboven moet voor *elke exploitatiewijze* van het werk *de vergoeding van de auteur, de reikwijdte en de duur ervan* uitdrukkelijk bepaald worden.

¹ Art. 1, § 1.

² Art. 1, § 2.

³ Art. 3.

Dergelijke contractuele bedingen, waarbij we rechten overdragen, moeten, zo zegt de wet, *restrictief* geïnterpreteerd worden, dus ten voordele van de auteur.

Ook, zegt de wet, is de overdracht van rechten betreffende nog *ongekende exploitatievormen*, nietig.

Daarenboven is de overdracht van *toekomstige werken* slechts geldig voor een bepaalde tijd en “*voor zover het genre van de werken waarop de overdracht betrekking heeft, bepaald is*”.

Verder schrijft de auteurswet enkele specifieke regels voor die van toepassing zijn op de verhouding auteur-uitgever. Zo moet het contract bepalen uit hoeveel exemplaren de eerste oplage minimum zal bestaan⁴ en wordt er vereist dat de uitgever het werk binnen een overeengekomen termijn moet (laten) produceren⁵. Ook moet de auteursvergoeding in verhouding staan tot de bruto-inkomsten van de uitgever⁶. Verder wordt er een sell off-regeling voorzien met afkoopmogelijkheid na afloop van het contract⁷, en moet volgens de wet minstens éénmaal per jaar een afrekening worden gestuurd aan de auteur⁸. Tenslotte zijn er nog regels die gelden in het geval van ontbinding van de overeenkomst⁹ en bij faillissement van de uitgever¹⁰.

Maar daarbuiten staat alles evenwel open en is alles vrij.

De auteur ondertekent, zoals gezegd, een overeenkomst, die hem wordt voorgelegd en die door de uitgever en zijn raadgevers is opgesteld. *De facto* gaat het om toetredingscontracten door de auteur te nemen of te laten, zeker voor beginnende auteurs.

De doorsnee auteur ondertekent trouwens maar enkele van die overeenkomsten in zijn leven. Hij is ter zake veelal een volslagen amateur. Modelovereenkomsten zijn daarenboven meestal op bestelling en op het lijf van de uitgever geschreven. Wiens brood men eet....Zoals gezegd, maken de uitgevers, die in België opereren, in heel wat gevallen deel uit van multinationale ondernemingen, die echt het onderste uit de kan willen halen. In bepaalde gevallen wordt de wet zelfs niet nageleefd. Zo wordt slechts in enkele overeenkomsten de juiste oplage afgesproken. De auteurswet voorziet wel een nietigheid van bepaalde, met de wet strijdige bedingen, maar deze nietigheid is slechts relatief. De auteur kan deze nietigheid dekken wanneer hij ze niet tijdig inroept. Zo worden deze bepalingen *de facto* toch geldig.

Uit een onderzoek van 110 auteurscontracten, uitgaande van 50 uitgevers¹¹ blijkt dat heel wat overeenkomsten, zonder schroom, ongeveer alle mogelijke auteursrechten,

⁴ Art. 25

⁵ Art. 26 §1

⁶ Art. 26 §2

⁷ Art. 27

⁸ Art. 28

⁹ Art. 29

¹⁰ Art. 30

¹¹ Blanpain Roger (ed), Els Vanheusden, Emmanuel Verraes en Melanie Verroken, “*Auteurscontracten voor educatieve en wetenschappelijke uitgaven*”, VanDen Broele, 2009, Brugge, 143- 261.

zowel, huidige als toekomstige ten voordele van de uitgever binnen halen en dit tot en met 70 jaar na de dood van de auteur, voor de ganse wereld en voor alle talen.

Het gaat ook om rechten, waarvan men weet of moet weten dat die redelijkerwijze nooit uitgebaat zullen worden, zoals de filmrechten in geval van een zuiver technisch en juridisch werk. De bepaling in de auteurswet¹² die stelt dat de verkrijger van het auteursrecht het werk overeenkomstig de eerlijke beroepsgebruiken moet exploiteren is vaag en derhalve voor interpretatie vatbaar.

Nog andere overeenkomsten vragen een vóórrecht niet alleen voor toekomstige werken, maar zelfs van toekomstige ideeën van de betrokken auteur(s).

Kortom, er dient te worden gezorgd voor een rechtvaardig evenwicht tussen de rechten van de auteurs enerzijds en deze van de uitgever anderzijds.

Daartoe dient de wet van 1994 op bepaalde punten geëxpliciteerd te worden.

Artikelsgewijze bespreking

Artikel 1.

Dit artikel bevat volgende wijzigingen:

- Verbod van overdracht van toekomstige werken;
- Verbod van overdracht van rechten die wettelijk aan de auteur komen, zoals leenrecht, reprografierecht, inzake thuiskopie en digitale uitzondering onderwijs en wetenschappelijk onderzoek;
- Het invoeren van een absolute nietigheid bij niet naleving van de wet ter vervanging van de relatieve nietigheid die *de facto* geen effect sorteert.

Artikel 2

Dit artikel bevat volgende wijzigingen.

- Aanduiding van het aantal auteursexemplaren dat aan de auteur toekomt;
- De overgedragen rechten komen terug aan de auteur indien deze niet worden uitgebaat binnen een periode van twaalf maanden; deze periode kan eventueel verlengd worden;
- Rechten kunnen maximum voor een (verlengbare) periode van vijf jaar worden overgedragen;
- Schriftelijke instemming van de auteur bij overdracht van vermogenrechten aan derden.
- Een klare en duidelijke afrekening (met aanduiding van het aantal verkochte exemplaren, berekening per exploitatiewijze en omzet) en betaling van vergoedingen ten laatste binnen de dertig dagen na het einde van het jaar waarop de vergoeding betrekking heeft;
- Inzage in desbetreffende documenten, met inbegrip van de boekhouding;
- Een wettelijke interest van 6 per cent in geval van laattijdige betaling;

¹² Art. 3 §1 vijfde lid

Artikel 3

Ten einde de naleving van een en ander te bevorderen is er een invoering van een geldboete bij niet-naleving van bepaalde wettelijke verplichtingen.

Voorstel

Artikel 1.

Hoofdstuk I. Auteursrecht

Afdeling 1. Auteursrecht in het algemeen

Artikel 3 § 1, laatste lijn van de wet van 1994 wordt gewijzigd als volgt.

De auteursovereenkomsten tussen auteur en uitgever worden vermoed uitgaveovereenkomsten te zijn. Het bewijs of het om een overeenkomst tussen de auteur en zijn werkgever of met een opdrachtgever gaat ligt bij de uitgever.

Artikel 3 § 2 wordt afgeschaft en vervangen als volgt :

Elke bepaling die voorziet in een overdracht van de vergoedingen, die overeenkomstig de artikelen 55, 59, 60 en 61 en 62 aan de auteurs toekomen, is nietig.

In artikel 3 wordt een § 2 bis ingevoegd dat luidt als volgt.

De overeenkomsten of handelingen strijdig met de bepalingen van deze wet zijn nietig. De nietigheid wordt ambtshalve door de rechter vastgesteld. De nietigverklaring kan evenwel geen nadeel berokkenen aan de auteur. De uitgever is aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door zijn nietige handelingen of overeenkomsten, en deze van zijn aangestelden of lasthebbers, ten nadele van de auteur of van derden.

Artikel 2

Afdeling 7. Het uitgavecontract

Aan artikel 25, eerste lid wordt toegevoegd:

“en hoeveel auteursexemplaren de auteur omvangt.”

Artikel 25 tweede lid wordt geschrapt.

Artikel 26, § 1, 3de lid, wordt vervangen als volgt:

De eigendom van de vermogensrechten, of een onderdeel daarvan, die de auteur aan de uitgever heeft overgedragen gaat van rechtswege terug over op de auteur wanneer deze rechten, of een onderdeel daarvan, binnen één jaar na het sluiten van het uitgavecontract, niet effectief geëxploiteerd werden, tenzij de uitgever ten laatste drie maanden voor het verstrijken van die termijn bij wijze van aangetekend schrijven aantoont dat er daartoe een wettige reden is. In dit geval wordt de termijn van overdracht voor de auteurs van de vermogensrechten, of het betreffende onderdeel daarvan, verlengd tot maximum vijftien maanden, na het sluiten van het uitgavecontract.

De overdracht van de vermogensrechten met betrekking tot een werk is beperkt tot een duur van maximum vijf jaar. Na die periode gaat de eigendom van de overgedragen rechten van rechtswege terug over op de auteur. Partijen kunnen gedurende een periode van zes maanden, voorafgaandelijk aan het verstrijken van de overeenkomst, schriftelijk overeenkomen om de duur van de overeenkomst te verlengen voor een bijkomende periode van maximum vijf jaar.

In § 2, eerste zin worden de woorden “, *tenzij anders is bepaald*”, geschrapt.

In artikel 28 wordt een nieuwe tweede alinea ingevoegd, die luidt als volgt:

“Voormeld overzicht bevat minstens de volgende bepalingen:

- ° het aantal verkochte exemplaren,*
- ° een berekening per exploitatiewijze*
- ° de uit de verkopen gerealiseerde omzet.*

De betaling van de vergoeding geschiedt ten laatste binnen de dertig dagen na het verloop van elk kalenderjaar vanaf de datum van de eerste exploitatie van het werk. Ingeval van laattijdige betaling dient een interest betaald van minstens zes procent van het achterstallige bedrag. De auteur heeft te allen tijde het recht om kosteloos inzage te verkrijgen van de boekhouding van de uitgever ter controle van de afrekening. De auteur heeft het recht om dit controlerecht over te dragen aan een door hem aangeduide beheersvennootschap van auteursrechten, dan wel zich door deze te laten bijstaan.”

Artikel 3

Hoofdstuk VIII.

Algemene bepalingen

Afdeling 2. Strafbepalingen

Artikel 2.

Een artikel 86bis wordt ingevoegd dat luidt als volgt:

“Worden gestraft met een geldboete van zesentwintig tot vijfhonderd Euro de uitgevers, hun aangestelden of lasthebbers, die de bepalingen van de artikel 3, § 1 en 2, en de artikelen 25, 26 en 28 van deze wet overtreden. De werkgever is burgerlijk verantwoordelijk voor de betaling van de geldboeten waartoe zijn aangestelden of lasthebbers worden veroordeeld.”